

ENKELE ASPECTEN VAN HET ARBEIDSTERREIN VAN HET I.B.V.T. VOOR DE KOMENDE JAREN.

Ir. T. van Hiele, directeur
(25 j. jubileum 12 juni 1961)

De taak van het Instituut is in de Statuten als volgt omschreven: Het verrichten van onderzoek en het geven van voorlichting en onderwijs op het gebied van de bewaring en verwerking van tuinbouwprodukten.

Wanneer nu 25 jaren gewerkt is aan een dergelijke opdracht, is het verstandig zich eens rekenschap te geven van de plaats gehad hebbende ontwikkeling doch meer nog van de ontwikkeling welke men zal kunnen verwachten op het betreffende terrein, om dan tenslotte zijn werkzaamheden hierbij te kunnen aanpassen.

Het Instituut is gegroeid uit onderzoek naar de bewaring en verwerkingsmogelijkheden van groenten en fruit. Door velen wordt dit nog altijd verstaan als onderzoek naar het koelen van appel en peer, respectievelijk het verwerken van deze vruchten tot sappen en wijnen. De periode dat op een dergelijke beperkte wijze aan de taak van het Instituut werd gewerkt, ligt echter reeds lang achter ons. Reeds vele jaren wordt in ruime mate aandacht geschonken aan tal van andere vraagstukken zoals het gekoelde transport, de verpakking en het verpakkingsmateriaal zowel voor het verse als verwerkte produkt, maar ook aan de sortering, het interne transport, kwaliteits bepalende factoren en aan vraagstukken welke samenhangen met de volksgezondheid en de wensen der consumenten. Hoewel de taak van het Instituut zich in feite niet heeft gewijzigd, heeft ze wel veel duidelijker vormen aangenomen en heeft ze zich beter afgerond. Thans kan worden gemeld, dat alle vraagstukken verband houdende met de afzet van tuinbouwprodukten, zoals deze voorkomen in de bedrijfskolom vanaf het oogsten tot aan het consumeren in bewerking worden genomen. Wij achten ons gelukkig dat deze taakafroning heeft kunnen plaatsvinden, omdat hierdoor werd bereikt dat het gehele terrein van de afzet van tuinbouwprodukten voor zover hierin technische of bedrijfseconomische problemen een rol spelen, in zijn onderlinge verband kon worden bekeken. Dat wij ons daarbij in vele gevallen moeten beperken tot het verkennen van het terrein, het opsporen en zo mogelijk uitwerken van nieuwe mogelijkheden ter verbetering en verruiming van de afzetmogelijkheden is duidelijk.

Het behoort niet tot onze taak om beleid te voeren in de afzet dan wel daadwerkelijk afzetbevorderende handelsdaden te verrichten. Uit de hier geschetste benadering van onze taak volgt echter wel, dat men een ruim inzicht behoort te hebben in de bedrijfseconomische mogelijkheden en niemand beter dan de praktijk zelf kan ons hierbij behulpzaam zijn. In dit geheel zou een belangrijke informatie ontleend kunnen worden aan goed opgezet marktonderzoek, dat helaas nog steeds ontbreekt.

Velen in de praktijk verkeren nog steeds in de veronderstelling dat wij alleen gespecialiseerd zijn in het geven van adviezen over koelhuizen en het vervaardigen van vruchtendranken.

Dit is niet juist en het zou ook van weinig vooruitstrevendheid getuigen indien wij ons niet in andere zaken hadden verdiept. Gesteld mag zelfs worden dat de problemen samenhangend met de bewaring in engere zin en de vervaardiging van zoete most voor een belangrijk gedeelte zijn opgelost en hebben plaats gemaakt voor tal van andere vraagstukken.

De afzet van verse en verwerkte tuinbouwprodukten heeft rekening te houden met de algemene wijzigingen welke zich in de structuur van het economische leven voltrekken. De toekomst zal vragen naar produkten welke gemakkelijk kunnen worden toeberaid, zowel vers als verwerkt maar ook naar produkten met een hoogwaardige betrouwbare kwaliteit. Verwacht mag worden dat de toegenomen belangstelling voor verwerkte produkten in velerlei vormen zich zal blijven ontwikkelen. De toenemende welvaart, zal een steeds grotere druk uitoefenen op de arbeidslonen en dit zal aan de zijde der producenten dwingen tot verder gaande mechanisatie en rationalisatie; bij de consumenten zal dientengevolge de vraag naar kant en klaar produkten stijgen. De teelt zal zich moeten aanpassen aan deze wijzigingen in de vraag en de rassenkeuze zal zich hier naar moeten richten.

Nederland heeft op het terrein van de verse produkten een goede naam opgebouwd op de exportmarkten. Dit is in belangrijke mate een gevolg geweest van de deskundigheid van onze telers en handelaren en van de grote mate van zelfdiscipline welke men zich heeft opgelegd door de exportcontrole. In verhouding tot de markt voor het verse produkt heeft de markt voor het verwerkte produkt zich veel minder kunnen ontwikkelen. Dit is zonder twiifel het gevolg van een tweetal remmende factoren waarvan men de belangrijkheid niet mag onderschatten. In dit verband kan gesteld worden dat onze verwerkende industrie slechts moeilijk in het bezit kon komen van de

voor zijn doel meest geschikte rassen op de daarvoor geeigende tijdstippen en in de benodigde hoeveelheden. Voorts kan van het gemiddelde export produkt niet getuigd worden van een opvoering van de kwaliteit zoals dit dankzij de exportcontrole bij de produkten wèl heeft plaats gevonden. Ons streven zal gericht moeten zijn op het aanbieden van een beter produkt tegen lagere kosten. Een florerende verwerkende industrie is een belang van de eerste orde voor een gezonde uitbreiding van de produktie van tuinbouwgewassen.

De toenemende druk van de lonen zal vragen om verder gaande mechanisatie en rationalisatie in ons gehele afzetapparaat. Veel is gedurende de laatste 10 jaren reeds verbeterd, doch ongetwijfeld zijn hier nog zeer belangrijke aanpassingen mogelijk. Mechanisatie tijdens de afzet, d.w.z. tijdens de gang welke het produkt maakt van teler tot consument via veilingen, handel en verwerkende industrie, is alleen mogelijk, indien men tot vergaande standaardisatie van kwaliteit, sortering en verpakking overgaat. Voor kwaliteit en sortering heeft deze ontwikkeling zich reeds in hoge mate geopenbaard. Voor verpakking en (intern) transport bevinden we ons nog maar aan het begin van de mogelijkheden. Er bestaat echter een nauwe relatie tussen de eigenschappen van de produkten en de mogelijkheden om de hierop toe te passen handelingen te mechaniseren. Dit zal een voortdurende studie vragen en aanpassing aan de meest gunstige omstandigheden. Het moet mogelijk zijn vele werkzaamheden welke thans nog grotendeels door mensenhanden gebeuren, in de toekomst mechanisch te verrichten. Als voorbeelden kunnen genoemd worden het schoonmaken, sorteren op kwaliteit, verpakken, transporteren, schillen, doppen, wegen, tellen, vullen enz. Men dient echter te bedenken dat mechanisatie van dergelijke handelingen alleen mogelijk en lonend is, wanneer men over voldoende grote hoeveelheden kan beschikken en deze van voldoende uniforme samenstelling zijn. Dit vraagt om concentratie van aanbod, verkoop, vervoer en verwerking. Onze veilingen hebben zich in de achter ons liggende jaren reeds in belangrijke mate in deze richting ontwikkeld. Per veiling heeft men zich beraden over de ontwikkelings- en uitbreidingsplannen voor de toekomst. Hier is echter ook behoefte aan een groter- de veilingen als geheel coördinerend plan. Alleen wanneer bij de veilingen gewerkt wordt aan een verder gaande concentratie van ^{het} aanbod, zal de hierop aansluitende eerder genoemde mechanisatie en rationalisatie van vele zaken tot z'n recht kunnen komen.

Het ware gewenst dat men zich in veilingkringen over dergelijke rationalisatie mogelijkheden ging beraden in het belang van een vlottere afzet met mindere kosten. Gestreefd zal moeten worden naar bekorting van de tijd tussen oogsten en op de markt aanvoeren opdat nog betere kwaliteiten met nog minder verlies kunnen worden aangeboden.

De wijzigingen welke plaats vinden in de distributie van levensmiddelen door het beschikbaarstellen van voorbereekte en voorverpakte produkten, schept nieuwe mogelijkheden, maar ook nieuwe problemen. De zelfbediening neemt een steeds groter omvang aan en vraagt aanpassing van het hieraan voorafgaande distributieproces. Op dit gebied dient men er voor te waken dat de bestaande vorm van veilen geen rem vormt op ontwikkelingen welke niet te stuiten zijn en dat men zich tijdig weet aan te passen bij de wensen van deze nieuwe klanten. Voor deze vorm van afzet zal moeten worden vermeden dat de thans gebruikelijke handelingen, welke bij de zelfbediening als onnodig kosten verhogend zouden kunnen werken, op andere wijze worden opgevangen opdat ze geen rem worden op de gezonde ontwikkeling.

Algemeen bestaat een sterke drang tot beperking van het gebruik van kunstmatige toevoegingen aan levensmiddelen, waartegen bedenkingen zouden kunnen worden aangevoerd. Daarnaast bestaat van de zijde der consumenten de wens om produkten te ontvangen welke op kwalitatief hoog niveau zijn gelegen. Beide factoren dwingen ons in de richting tot diepgaand onderzoek naar de kwaliteitsbepalende eigenschappen en het vinden van mogelijkheden om aan de gestelde wensen tegemoet te komen.

Ongetwijfeld zullen zich nieuwe mogelijkheden presenteren voor het schoonmaken, sorteren, verpakken, transporteren en verwerken van de tuinbouwprodukten. Het gehele terrein van de plastic kunststoffen biedt nog velerlei aspecten bij de verpakking en verwerking, maar ook bij het vervaardigen van tal van hulpmiddelen zoals isolatiestoffen, onderdelen van machines en velerlei apparatuur. Nieuwe perspectieven openen zich bij het gebruik van stralen van verschillende golflengten bij het sorteren en drogen maar ook de ioniserende stralen bij het verlengen van de houdbaarheid van levensmiddelen. In dit verband kan gesteld worden dat onze kennis van de fysische eigenschappen al of niet gebonden aan chemische omzettingen en fysiologische processen nog bijzonder klein is en dat ook op dit terrein

een betere basiskennis verzameld zal moeten worden. Hier moet helaas echter worden geconstateerd dat de zuiver wetenschappelijke ondergrond welke men als onderzoeker voor een dergelijke benadering van de problemen zou moeten bezitten, onvoldoende in Wageningen kan worden verkregen.

Wij prijzen ons gelukkig dat wij internationaal zeer goede contacten kunnen onderhouden. Dit schept grote voordelen bij het onderzoek en de voorlichting, doch schept ook belangrijke verplichtingen. Men kan niet alleen vragen om inlichtingen, doch zal ook moeten geven. In dit verband zou een nog sterkere samenwerking tussen de verschillende Europese instellingen een snellere vooruitgang ongetwijfeld bevorderen. Het onderzoek in samenwerking met het I.T.A.L. in Euratomverband brengt ons reeds in deze sfeer en de zojuist plaats gehad hebbende internationale symposia hebben onze contacten op andere terreinen belangrijk verbeterd.

Het Instituut heeft zich in de afgelopen jaren ook op het terrein van het praktische onderwijs bewogen ten behoeve van het personeel uit het bedrijfsleven. Deze zijde van onze taak baart nog de meeste zorgen. Er is een duidelijk tekort aan technologisch geschoold personeel van middelbaar en hoger niveau, niet alleen in de groenten en fruit sector doch in de gehele levensmiddelen industrie. Hoewel het niet tot onze taak kan worden gerekend hierin te voorzien zijn wij toch wel van mening dat wij een bijdrage zouden kunnen leveren in een elders te creëren opleiding. Op academisch niveau bestaat de behoefte aan een levensmiddelentechnoloog van algemeen karakter.

Dat het I.B.V.T. in de afgelopen 25 jaren in zo belangrijke mate zich heeft kunnen ontwikkelen is voor het allergrootste gedeelte te danken aan de prettige verstandhouding welke wij hebben ontmoet bij het bedrijfsleven in al z'n geledingen van hoog tot laag. Wij willen ook gaarne erkennen dat een dergelijke hulp onontbeerlijk is. Wij waarderen het bijzonder dat men vertrouwen stelt in ons werk zoals wij omgekeerd alles in het werk zullen stellen om dit vertrouwen waardig te blijven. Gaarne wil ik langs deze weg uit naam van het gehele personeel dank brengen aan het bedrijfsleven dat het ons mogelijk heeft gemaakt onze jubileumherdenking op gepaste wijze te vieren en wel in het bijzonder omdat het personeel zelf hierbij eveneens kon worden betrokken.

Door Uw medewerking en belangstelling in ons werk gesteund wetende,
gaan wij de voor ons liggende jaren in vertrouwen tegemoet.

Wageningen, 12 juni 1961.